

Małgorzata DAWIDZIAK-KŁADOCZNA

O nazwach kolorów farb do wnętrza sprzedawanych na polskim rynku

W dobie gospodarki rynkowej jednym z narzędzi marketingowych staje się nazwa¹. To twierdzenie z jednej strony można uznać za truizm, z drugiej zaś stanowi podstawę dociekań lingwisty, który w języku znajduje odbicie zjawisk kulturowych i społecznych.

Przedmiotem zainteresowania w niniejszym tekście będą nazwy pewnej kategorii wytworów przemysłowych, a konkretnie kolorów farb przeznaczonych do dekoracji pomieszczeń, wytwarzanych przez dziesięć firm², których produkty są dostępne na polskim rynku. W przypadku 2 firm (Tikkurila i Kabe) nazwę stanowi symbol literowy i liczbowy, a jedna firma (Beckers) oferuje w Polsce farby, których kolory mają nazwy anglojęzyczne. Większość jednak producentów (7 na 10 badanych) poza symbolami liczbowymi stosuje nominację leksykalną. Właśnie te jednostki słownikowe będą stanowić materiał źródłowy. W sumie jest ich 632³.

Na początku należy postawić pytanie: czy nazwa barwy farby jest autonomiczną nazwą własną, czy stanowi jeden z członów *nomina propria* farby⁴?

¹ Szerzej na ten temat, m.in. w opracowaniach: *E-marketing w akcji, czyli jak skutecznie wzbudzić pożądanie klientów i zazdrość konkurencji*, red. K. Pankiewicz, Warszawa 2008; U. Kałużna-Drewińska, B. Iwankiewicz-Rak, *Marketing w handlu*, Wrocław 1999; H. Mruk, B. Pilarczyk, H. Szulce, *Marketing: uwarunkowania i instrumenty*, Poznań 2005; K. Śliwińska, *Marketingowe instrumenty komunikowania się firmy z rynkiem*, Katowice 1999.

² Pod uwagę wzięłam nazwy farb produkowanych przez następujące firmy: Dulux, Dekoral, Jedyńka, Magnat, Nobiles, Śnieżka, Bondex, Beckers, Tikkurila oraz Kabe. Materiał był zbierany w okresie od maja do września 2010 roku.

³ Największą grupę (235) stanowią nazwy firmy Dekoral.

⁴ O trudnościach w odróżnieniu nazw własnych i pospolitych pisali, m.in. A. Cieślikowa, *Jeszcze raz o różnicach między nazwami własnymi a pospolitymi*, [w:] *Zielonogórskie seminaria polonistyczne 2005*, red. S. Borawski, M. Hawrysz, Zielona Góra 2006, s. 31–38; W. Mańczak,

Podstawowym powodem uznania nazw barw farb za autonomiczne nazwy własne jest syngulatywność (indywidualność) tych nazw. Konieczność nadawania nazw własnych nazwom kolorów farb wynika z dwóch powodów. Po pierwsze: nowoczesne technologie umożliwiają uzyskanie nawet kilkuset odcieni jednej barwy. Tak powstały odcień jest efektem indywidualnych pomysłów producenta i nie zawsze posiada ustabilizowaną w języku nazwę o charakterze apellatywnym, zatem uzyskanemu w taki sposób wytworowi należy nadać nazwę własną. Po drugie: różni producenci, uzyskując w wyniku mieszania kolorów podobne efekty, pragną je nazwać w sposób odmienny w porównaniu z tym, co proponowała konkurencja. Taka strategia jest efektem praw panujących na wolnym rynku. Nazwa, która pierwotnie pełniła funkcję określenia koloru farby, stała się nazwą produktu. Na przykład *Lekkość błękitu*, to nie tylko nazwa koloru, ale przede wszystkim nazwa produktu firmy Dulux w konkretnym kolorze.

Z drugiej jednak strony, sama nazwa koloru farby nie wskazuje jednoznacznie (przynajmniej nie zawsze), który produkt mamy na myśli. Do jego identyfikacji potrzebna jest wielocłonowa nazwa, na którą składają się następujące elementy: nazwa firmy (marki), nazwa wskazująca na rodzaj farby (np. lateksowa) i jej przeznaczenie (np. wewnętrzna, zewnętrzna, do metali itp.), a także nazwa kolekcji (podkolekcji, linii) i w końcu nazwa koloru, np. *Dekorol Fashion Kolekcja Modern światło neonów*; *Bondex Super Wall: hortensja*; *Dulux Światło i Przestrzeń promienny dzień*. Wielocłonowość nazwy wynika z bogatej oferty, w której trzeba odróżnić produkty o różnym przeznaczeniu i odmiennych właściwościach.

Zakładając, że omawiane tu jednostki leksykalne bliższe są nazwom własnym niż pospolitym, natrafiamy na inny dylemat. Mianowicie: do której klasy onimów zaliczyć nazwy barw farb? Jeśli przyporządkować je do seryjnych wyrobów przemysłowych, to można by posłużyć się terminem chrematonim. Lepszym rozwiązaniem jest jednak używanie określona nazwa marketingowa, która z jednej strony łączy domenę onomastyki, z drugiej – marketingu⁵. Podporządkowanie nazw seryjnych wyrobów przemysłowych tej kategorii jest rozwiązaniem znanym na gruncie polskiej nauki⁶.

Ten niejednoznaczny status omawianych jednostek ma też swój wymiar praktyczny związany z ortografią, a konkretnie użyciem małej i wielkiej litery w pisowni nazwy barwy farby. Jak zatem wygląda pod tym względem praktyka

---

Najstarszy i największy problem onomastyki: istota nazw własnych, [w:] *Toponimia i oronimia*, red. A. Cieślakowa, B. Czopek-Kopciuch, Kraków 2001, s. 25–30; B. Walczak, *Nazwy firmowe: propria czy appellativa?*, [w:] *Onomastyka polska a nowe kierunki językoznawcze*, red. M. Czachorowska, Ł.M. Szewczyk, Bydgoszcz 2000, s. 113–122.

⁵ Por. M. Zboralski, *Nazwy firm i produktów*, Warszawa 2000.

⁶ Por. tamże; A. Tomecka-Mirek, „Leon” i „Elektryczna Pomarańcza”, czyli o uwodzeniu nazwą. *Tendencje w tworzeniu nazw soków, nektarów i napojów*, [w:] *Nazwy własne a społeczeństwo*, t. 2, red. R. Łobodzińska, Łask 2010, s. 357–370.

ortograficzna? Jedyńka, Bondex i Nobiles stosują wyłącznie małą literę, Magnat i Śnieżka, rozpoczynając każdy z członów nazwy, posługują się wielką literą. Największą natomiast niekonsekwencją wykazują się: Decoral, ponieważ w zależności od wydawnictwa i kolorów w obrębie poszczególnych kolekcji posługuje się albo wyłącznie małą literą (*wieczorna atmosfera*), albo kapitalikami dla wszystkich członów nazwy (*PLATEK SŁONECZNIKA*), albo też każdy z członów nazwy rozpoczyna wielką literą (*O Sole Mio*), oraz Dulux, który w ulotkach drukowanych stosuje małe litery w nazewnictwie nazwy koloru, a w Internecie pierwszy człon nazwy zaczyna wielką literą. W celu ujednoczenia pisowni zdecydowałam się na użycie wielkiej litery w pierwszym członie wszystkich nazw.

W dalszej części artykułu spróbuję ustalić, jakie motywacje najczęściej są wykorzystywane w tworzeniu nazw barw farb, a także odpowiedzieć na pytanie: jakie mechanizmy nominacyjne w funkcji strategii perswazyjnych są stosowane w analizowanej leksyce.

I. Motywacje onimiczne

Procesy nazywania kolorów przypominają mechanizmy ich definiowania, a mianowicie są związane z metodami szukania prototypowych wzorców barw, które sprowadzają się do „wiązania pewnych wycinków spektrum kolorystycznego z elementarnymi doznaniem, z jakimi ma do czynienia człowiek”⁷. Nazywanie barwy, podobnie jak jej definiowanie, następuje przez jej referencję prototypową⁸. Proces ten „wiąże model przestrzeni barw ze szczególnie ważnymi z perspektywy ludzkiego doświadczenia fragmentami rzeczywistości pozajęzykowej”⁹. Inaczej mówiąc, procesy nominacji mają źródło w takich kategoriach, jak podobieństwo czy powiązanie. Oto najczęstsze motywacje onimiczne odnotowane w badanym materiale.

1. Przeniesienie nazwy koloru na nazwę barwy farby

Najbardziej popularny w nominacji nazw barw farby jest naturalny mechanizm, którego istotą jest wykorzystanie nazwy kolorów oraz określeń w funkcji

⁷ R. Tokarski, *Semantyka barw we współczesnej polszczyźnie*, Lublin 1995, s. 17.

⁸ „Człowiek jest w stanie rozróżnić wielką ilość odcieni barwnych, posługuje się jednak stosunkowo niewielką liczbą ich kategorii. Percepcja barw należy oczywiście do natury człowieka; ma więc charakter uniwersalny. Kategoryzowanie leży w domenie kultury (w jej szerokim sensie), istnieje więc zróżnicowanie międzykulturowe (w sensie kultury etnicznej). [...], istnieje tu ścisła zależność między biologią a kulturą człowieka. Powoduje ona, że w zróżnicowaniu tym istnieją pewne uniwersalne prawidłowości. Mimo to różny zasób kategorii barwnych może wpłynąć na ich dobór w procesie symbolizacji. Konieczne jest więc uwzględnienie tych różnic przy interpretowaniu barwnych struktur symbolicznych” (W. Michera, *Kolory w procesie symbolizacji*, [w:] *Symbol i poznanie. W poszukiwaniu koncepcji integrującej*, red. T. Kostyrko, Warszawa 1987, s. 91–92).

⁹ R. Tokarski, *Semantyka barw...*, s. 18.

kolorystycznej¹⁰ charakterystycznych dla współczesnego języka polskiego¹¹. W zgromadzonym materiale w sumie kilkaset nazw zawiera jedną albo dwie nazwy kolorów¹². Najczęstszy jest *zielony/zieleń* (26 użyć) (wszystkie pozostałe wystąpiły przynajmniej dwa razy rzadziej), np. *Zielony kiwi*, *Zieleń Amazonii*, *Zielony ciemny*, *Zielony zakątek*, *Muślinowa zieleń*. Wybór wspomnianego leksemu nie jest przypadkowy. Wyniki badań psychologów potwierdzają, że zieleń ma kojący wpływ na układ nerwowy i psychikę, działa relaksacyjnie i odstresowuje¹³.

Spośród pozostałych nazw kolorów do najczęściej stosowanych w nominacji farb należą *róż/różowy* (10 użyć, np. *Koronkowy róż*, *Różowy kwarc*, *Spokojny róż*), *żółty* (9 użyć, np. *Żółty promienny*, *Błyskotliwy żółty*, *Rzeński żółty*), *błękitny/błękit* (8 użyć, np. *Błękitna chmurka*, *Wielki błękit*, *Rajski błękit*), *brązowy/brąz* (8 użyć: *Brązowo-mahoniowy*, *Delikatny brąz*), *beżowy/beż* (8 użyć, np. *Szlachetny beż*, *Jasny beżowy*), *morelowy* (7 użyć, np. *Morelowy*, *Morelowy pastelowy*, *Nektar morelowy*). Mniejszą frekwencją odznaczają się: *biały/biel* (6 użyć, np. *Białe miasto*, *Biały*, *Grecka biel*), *czerwony/czerwień* (6 użyć, np. *Czerwień Pompei*, *Czerwony grapefruit*), *pomarańczowy* (5 użyć: *Pomarańczowy ciemny*, *Pomarańczowa dolina*), *ognisty* (5 użyć: *Ognisty imbir*, *Ognisty karnelian*), *różany* (5 użyć: *Różany rodonit*, *Różana altanka*), *złoty* (5 użyć: *Złota tequila*, *Złote kłosa*), *fiolet/fioletowy* (5 użyć: *Uroczy fiolet*), *turkusowy/turkus*¹⁴ (4 użycia: *Turkusowa głębia*, *Orzeźwiający turkus*), *oliwkowy* (4 użycia: *Oliwkowy szyk*, *Oliwkowy bronzyt*), *bursztynowy* (4 użycia: *Bursztynowy*, *Bursztynowy blask*), *wrzosowy* (4 użycia: *Wrzosowy pastelowy*, *Wrzosowa dolina*), *miętowy* (4 użycia: *Zielony miętowy*, *Miętowy sorbet*), *szary/szarość*¹⁵ (4 użycia: *Natura szarości*, *Szary jasny*), *czekoladowy* (3 użycia: *Czekoladowa pokusa*), *groszkowy* (3 użycia: *Wiosna groszkowa*), *herbaciany* (3 użycia: *Herbaciane róże*), *kremowy* (3 użycia: *Kremowy mango*), *miodowy* (3 użycia: *Miodowy amber*), *piaskowy* (3 użycia: *Piaskowy*), *pistacjowy* (3 użycia: *Zielony pistacjowy*), *złocisty* (3 użycia: *Złocisty szafran*), *jagodowy* (3 użycia: *Jagodowy*), *kawowy*

¹⁰ Terminologia zaczerpnięta z: R. Tokarski, *Semantyka barw...*

¹¹ Chodzi tu o język ogólny. Niektóre jednak leksemy, zgodnie z ustaleniami Dubisza (por. *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, Warszawa 2008), posiadają nacechowanie książkowe (*bursztynowy*, *złocisty*, *lazurowy*, *łososiowy*, *platynowy*, *różany*), książkowe i przenośne (*pistacjowy*) lub potoczne (*orzechowy*).

¹² Tego typu mechanizm stosują głównie firmy Dekoral i Dulux, a także Jedyńka i Śnieżka, zdecydowanie rzadziej Magnat i Nobiles.

¹³ Por. http://pl.wikipedia.org/wiki/Barwa_zielona [stan z 8.10.2010]. Twórcy strony powołują się na: K. Walosińska, *Kolory we wnętrzu – właściwości kolorów i ich wpływ na temperament człowieka*, elans.pl. [stan z 7 kwietnia 2007].

¹⁴ Leksem *turkus* może być używany w znaczeniu nazwy koloru lub nazwy minerału – którego podstawową cechą definicyjną jest barwa (por. def. 'minerał o barwie niebieskawej lub niebieskozielonej i szklistym albo woskowym połysku, kamień półszlachetny stosowany w jubilerstwie i zdobnictwie' – *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. 4, Warszawa 2008, s. 160).

¹⁵ Ta nazwa zwykle jest doprecyzowana inną nazwą koloru, np. *szary platynowy*.

(3 użycia: *Kawowy onyks*), *niebieski* (2 użycia: *Niebieski ciemny*), *srebrzysty* (2 użycia: *Srebrzysty granit*), *brzoskwiniowy* (2 użycia: *Brzoskwiniowy pastelowy*), *lniany* (2 użycia: *Lniany nefryt*), *cytrynowy* (2 użycia: *Cytrynowy sorbet*), *kość słoniowa* (2 użycia: *Kość słoniowa*), *morski* (2 użycia: *Morska bryza*), *lazurowy* (2 użycia: *Lazurowe wybrzeże*), *mahoniowy/mahoń* (2 użycia: *Brązowo-mahoniowy*), *łososiowy* (2 użycia: *Łososiowy*), *orzechowy* (2 użycia: *Jesień orzechowa*), *platynowy* (2 użycia: *Szary platynowy*), *popielaty/popiel* (2 użycia: *Jedwabny popiel*), *fiolkowy* (2 użycia: *Fiołkowy ametyst*). Inne nazwy kolorów występowały tylko okazjonalnie: *czarny* (*Czarny*), *granat* (*Wytworny granat*), *écru* (*Świeże écru*), *grafitowy* (*Grafitowy marmur*), *alabastrowy* (*Alabastrowy ametryn*), *bananowy* (*Bananowy*), *cynamonowy* (*Cynamonowy deser*), *karmazynowy* (*Karmazynowy przyływ*), *koralewy* (*Koralewy jasny*), *lawendowy* (*Lawendowy jasny*), *malinowy* (*Shake malinowy*), *rubinowy* (*Rubinowe porto*), *słomkowy* (*Lato słomkowe*), *śliwkowy* (*Sliwkowy*), *wiśniowy* (*Wiśniowa czekolada*), *ananasowy* (*Ananasowy*), *modry* (*Modry Dunaj*), *hebanowy* (*Hebanowy brąz*), *karmelowy* (*Karmelowy zamsz*), *burgund* (*Aksamitny burgund*), *amarant* (*Żakardowy amarant*), *srebrny* (*Srebrny pył*), *perłowy* (*Perłowa poświata*), *seledynowy*, *bordowy*.

Jak pokazuje powyższe zestawienie, zgromadzony materiał zawiera w sumie kilkaset nazw inspirowanych nazwami kolorów funkcjonującymi w języku polskim. Producenci farb wykorzystują 67 nazw kolorów spośród ponad 200¹⁶.

¹⁶ Porównaj listę kolorów w następujących źródłach: R. Tokarski, *Semantyka barw...*; http://pl.wikipedia.org/wiki/Lista_kolor%C3%B3w; http://www.eioba.pl/a84257/lista_kolor_w_w_zyku_polskim [stan z 8.10.2010]. Bjelajeva (I. Bjelajeva, *Niepodstawowe nazwy barw w języku polskim, czeskim, rosyjskim i ukraińskim*, Warszawa 2005) analizuje 159 polskich nazw barw niepodstawowych, będących nazwami odcieni 11 barw podstawowych. Zaznacza jednak, że jest to jedynie wybór. Klasyfikację czy typologię nazw barw uznaje się za dość trudną i problematyczną. Alfred Zaręba (A. Zaręba, *Nazwy barw w dialektach i historii języka polskiego*, Wrocław 1954), powołując się na typologię psychologów, wyróżnia: barwy neutralne oraz barwy właściwe i stwierdza, że podział ten jest tylko orientacyjny. Poza tym wskazuje na barwy niejednolite. Wojciech Michera (W. Michera, *Kolory w procesie symbolizacji*) natomiast wymienia 6 barw zasadniczych, czyli uniwersalnych prototypów: biel, czerń (kolory achromatyczne), czerwień, żółcień, zieleń i kolor niebieski (kolory chromatyczne). Jednocześnie stwierdza, że przestrzeń barwna na całym świecie jest tak samo „widziana i wewnętrznie ustrukturyzowana” (W. Michera, *Kolory w procesie symbolizacji*, s. 95). Do ciekawych wniosków dochodzi też Bjelajeva (I. Bjelajeva, *Nazwy odcieni barwy żółtej w języku polskim, czeskim, rosyjskim i ukraińskim*, [w:] *Studia z semantyki porównawczej*, cz. 2, red. R. Grzegorzczkowska i K. Waszakowa, Warszawa 2003, s. 151–162), porównując nazwy odcieni barwy żółtej w języku polskim, czeskim, rosyjskim i ukraińskim, mianowicie: w języku polskim jest 26 nazw odcieni żółtego: blond, cytrynowy, ecru, herbaciany, kremowy, pergaminowy, pszeniczny, słomkowy, śmietankowy, topazowy, trupi, woskowy (te kolory mają sem ‘rozjaśnienie’), bursztynowy, miodowy, słoneczny (sem ‘połysk’), tycjanowski (sem ‘połysk + brązowy’), złoty (sem ‘połysk + pomarańczowy’), kanarkowy, szafranowy (sem ‘intensywność’), bananowy, rezedowy (sem ‘zielony’), bułany (sem ‘brązowy’), konopny, lniany, płowy (sem ‘szary’), mosiężny (sem ‘pomarańczowy’). Porównując te 4 języki, można stwierdzić, że tylko w języku polskim funkcjonuje ko-

Wśród nich są zarówno podstawowe nazwy barw¹⁷, jak i niepodstawowe nazwy barw chromatycznych oraz nazwy barw o ograniczonym zakresie użycia¹⁸. Spośród 11 nazw barw podstawowych wprowadzicie w badanym materiale wykorzystywane są wszystkie, ale kilka z nich ma wyjątkowo niską frekwencję w porównaniu z polszczyzną ogólną; chodzi tu o takie nazwy, jak: *czarny* (1), *niebieski* (2) oraz *szary* (4). Tylko jedna barwa uznawana za podstawową w badanym materiale występuje bardzo często – chodzi tu o nazwy *zieleń/zielony*. Trzy kolejne wykazujące wysoką frekwencję w zgromadzonym przez mnie korpusie również należą do zbioru kolorów podstawowych: *różowy* (10), *żółty* (9) i *brązowy* (8), ale kolejne miejsca zajmują już barwy nienależące do tej grupy: *błękitny*, *beżowy* i *morelowy*. Cztery pozostałe nazwy zaliczane tradycyjnie do kolorów podstawowych, a co jest z tym związane – również częste w języku: *biały*, *czerwony*, *pomarańczowy* i *fioletowy*, w badanym materiale wykazują umiarkowaną frekwencję (od 5 do 6 użyć).

Okazuje się jednak, że nie wszystkie popularne w języku ogólnym nazwy kolorów stanowią motywację nazw kolorów interesujących mnie farb. W badanym materiale brak bowiem takich kolorów, jak na przykład: *purpurowy* (dziwi to tym bardziej, że purpura jest uznawana za kolor królewski, a więc ma duży potencjał perswazyjny), *chabrowy*, *ceglasty*, *jaśminowy*, *kasztanowy*, *kanarkowy*, *mleczny*, *oranż* (Dulux używa tej nazwy, określając jednak nie nazwę koloru konkretnej farby, ale jedną z ośmiu produkowanych palet; każda paleta obejmuje zaś kilkadziesiąt kolorów), *pąsowy*, *rudy*, *siny*, *siwy*, *stalowy*. Natomiast dość częste w języku ogólnym nazwy kolorów: *seledynowy*, *bordo* używane są wyłącznie przez firmę Jedyńka. Również Dekoral jako jedyna firma posługuje się takimi nazwami, jak: *hebanowy*, *karmelowy*, *burgund*, *amarant*, *srebrny*, *perłowy*.

Większość z analizowanych nazw kolorów wykorzystywanych w nominacji farb to polisemy, co oznacza, że w polszczyźnie ogólnej używane są również w innych znaczeniach. Takie wyrazy jak na przykład: *bursztynowy*, *piaskowy*, *mahoniowy* mogą także wskazywać na substancję¹⁹, *kawowy*, *pomarańczowy*, *morelowy*, *miętowy* – na smak i zapach, *wrzosowy* – na zapach, *kremowy* – na strukturę substancji. Być może przymiotniki typu *wrzosowy*, *bananowy*, *brzo-*

---

lor bananowy i tycjanowy i w zasadzie tylko w polskim – rezedowy, trupi i śmietankowy (nieustabilizowane połączenia jedynie w czeskim).

¹⁷ Kryteria wyodrębnienia barw podstawowych i niepodstawowych oraz ograniczenie zbioru tych pierwszych do 11 barw zaproponowali Berli i Kay (B. Berli, P. Kay, *Basic colour terms: their universality and evolution*, University of California Press, Berkeley 1969). Por. też R. Tokarski, *Semantyka barw...*; R. Tokarski, *Nazwa barwy i jej użycia prototypowe*, [w:] *Opisać słowa*, red. A. Markowski, Warszawa 1992.

¹⁸ Terminologia za: R. Tokarski, *Semantyka barw...*

¹⁹ W badanym materiale nie wiadomo, czy przymiotnik *bursztynowy*, np. w nazwie *Bursztynowy szlak*, aktualizuje znaczenie ‘związany z bursztynem’, czy ‘mający kolor bursztynu’. Biorąc pod uwagę specyfikę nazywanego desygnatu, następuje tu najprawdopodobniej odwołanie do tego drugiego znaczenia.

skwiniowy przenikają do polszczyzny ogólnej w znaczeniu nazw kolorów właśnie za sprawą takich jednostek, jak na przykład nazwy farb. Tezę tę potwierdza egzemplifikacja wspomnianych wyrazów w słowniku, np. *ściany w kolorze wrzosowym*²⁰, *groszkowa farba*²¹.

Nazwy kolorów w nazwach farb rzadko są samodzielnym, jedynym członem²². Taka strategia stosowana jest zaledwie w 16 odnotowanych przeze mnie jednostkach²³, np. *łososiowy*, *cytrynowy*, *popielaty*, przy czym dotyczy głównie tych leksemów oznaczających kolory, które odznaczają się małą frekwencją. Jak pokazały przytoczone wcześniej przykłady, nazwom kolorów w badanych jednostkach leksykalnych zwykle towarzyszą inne wyrazy. Nazwa barwy może występować w funkcji członu określającego (np. *Zielone ogrody*) lub określanego (np. *Pudrowy róż*, *Intrygujący żółty*), rzadziej współrzędnego (*Kremowo-beżowy*). Dość często zdarza się, że w jednej nazwie koloru farby pojawiają się dwie nazwy kolorów (każda wówczas pełni funkcję innej części mowy, np. przymiotnika i rzeczownika), np. *Platynowa biel*, *Hebanowy brąz*.

Drugi człon nazwy często ma charakter informacyjny, ponieważ doprecyzowuje odcień koloru. Można tu mówić o dwóch mechanizmach: po pierwsze, przywołuje się nazwę jakiejś rośliny, której naturalny kolor jest przyrównywany do koloru farby. Tego typu strategię stosowane są przede wszystkim przy zieleńniach: np. *Zieleń opuncji*, *Zielony kiwi*. Po drugie, stosuje się określenia standardowo wykorzystywane przy określaniu odcienia, natężenia barwy: *jasny*, *ciemny*, *pastelowy*²⁴, np. *Pomarańczowy jasny*, *Koralowy jasny*, *Morelowy pastelowy*, *Wrzosowy pastelowy*, *Zielony ciemny*, *Niebieski ciemny*. Ciekawe jest to, że żaden z producentów nie posługuje się złoženiami przymiotnikowo-przymiotnikowymi typu: *jasnopomarańczowy* lub *ciemnoniebieski*, w których jeden przymiotnik wskazuje na barwę, drugi – na jej intensywność. Badane połączenia pozostają zestawieniem dwóch przymiotników.

Odzwierciedleniem bodźców wzrokowych są również takie określenia, jak: *Promienny żółty*, *Rozpalony żółty*, *Bursztynowy blask*, *Iskrzące złoto*.

Znacznie częściej jednak drugi człon, doprecyzowujący kolor farby, ma charakter metaforyczny, a jego zadaniem nie jest informowanie, ale wartościowanie lub wzbudzanie emocji. Tego typu funkcje wykorzystywane są zwłaszcza przez Jedynekę oraz Śnieżkę i należy je uznać za mechanizm służący perswazji: *Rozkoszny brąz*, *Finezyjny żółty*, *Ekstrawagancka czerwień*, *Wytworny granat*, *Uro-*

²⁰ *Uniwersalny słownik...*, t. 4, s. 515.

²¹ Tamże, t. 1, s. 1080.

²² Jedyńą dwuczłonową nazwą koloru funkcjonującą w języku ogólnym jest *kość sloniowa*.

²³ Większość z nich, bo 9, to nazwy zaproponowane przez firmę Śnieżka.

²⁴ Zauważalna jest tu skłonność firmy Dekoral do posługiwania się określeniami *jasny* i *pastelowy* (ten drugi przymiotnik pojawia się aż 6 razy w produktach firmy Decoral jako człon precyzujący nazwę koloru; taka strategia właściwa jest wyłącznie wspomnianej marce), natomiast przymiotnika *ciemny* używa wyłącznie firma Śnieżka.

czy *fiolet*, *Nastrojowy beż*, *Magiczny fiolet*, *Szykowna zieleń*. Metafory często przyjmują postać synestezji, nawiązując do wrażeń odbieranych przez inne zmysły: słuchu (*Wyciszony beż*), smaku (*Gorzki żółty*, *Orzeźwiający turkus*), zapachu (*Zapach mięty*), dotyku (duża część kolekcji „Fashion Collection” marki Dekoral, np. *Atlasowy brąz*, *Batystowy fiolet*, *Beżowy kaszmir*). Często używa się też określeń wielkości, które w połączeniu z nazwą koloru również przyjmują postać metafory: *Wielka czerwień*, *Głęboki brąz*.

2. Produkty spożywcze jako podstawa nominacji dla nazwy barwy farby

Producenci analizowanych tu nazw wykorzystują jednak często inne mechanizmy nazywania barwy farby niż posługiwanie się ustabilizowanymi w języku nazwami kolorów podstawowych (czyli tworzących centrum) lub pochodnych (a więc usytuowanych poza centrum systemu – na jego peryferiach). Potwierdzają tym samym popularność myślenia prototypowego o barwach i zakorzenionego w ludzkim postrzeganiu świata twierdzenia, zgodnie z którym „barwy są względnie stabilnymi właściwościami rzeczy”²⁵.

Nazwa farby nie tylko uruchamia wrażenia związane ze zmysłem wzroku, ale również jej podstawą mogą być leksemy nawiązujące do zmysłu smaku i zapachu. Chodzi tu o nazwy produktów spożywczych, które stanowią podstawę nominacyjną barwy farby. Większość tych leksemów można uznać za podstawy słowotwórcze nazw kolorów, dlatego grupa ta wykazuje pokrewieństwo z grupą inspirowaną nazwą barwy.

Wśród produktów spożywczych motywujących omawiane w tej pracy jednostki dominują nazwy owoców (53 nazwy w analizowanym materiale): *oliwka* (6 użyc, np. *Romantyczna oliwka*, *Sielankowa oliwka*), *mango* (5: *Plantacja mango*, *Magia mango*), *pomarańcza* (4²⁶: *Blask pomarańczy*, *Dojrzała pomarańcza*), *morela* (3: *Złocista morela*), *wiśnia* (3: *Kwitnąca wiśnia*), *limonka* (3: *Orzeźwiająca limonka*), *grapefruit* (3: *Czerwony grapefruit*), *brzoskwinia* (2: *Pastelowa brzoskwinia*), *cytryna* (2: *Tropikalna cytryna*), *papaja* (2: *Soczysta papaja*), *gruszka* (2: *Słodka gruszka*), *jabłko* (2 użycia, zawsze w formie deminutywnej *jabłuszko*: *Rajskie jabłuszko*), *jarzębina* (2: *Jesienna jarzębina*), *awokado* (2: *Zieleń awokado*), *orzech* (2: *Orzech włoski*), *dynia* (2: *Jesień dyniowa*). Pozostałe nazwy owoców, które pojawiały się tylko jednokrotnie, to: *melon* (*Soczysty melon*), *groszek* (*Dojrzały groszek*), *jeżyna* (*Koktajl jeżynowy*), *kiwi* (*Zielony kiwi*), *mandarynka* (*Mandarynka*), *śliwka węgierka* (*Śliwka węgierka*), *papierówka* (*Papierówka*), *winne grono* (*Winne grono*). Rzadko się zdarza, żeby

²⁵ Stwierdzenie Ryszarda Tokarskiego (R. Tokarski, *Nazwa barwy...*, s. 204–205) nawiązujące do pracy A. Wierzbickiej, *The meaning of colour terms: semantics, culture and cognition*, „Cognitive Linguistics” 1990, nr 1, s. 99–150.

²⁶ Jedną z nazw zawiera błędną formę wyrazu *pomarańcza* i określającego go przymiotnika *witalny*: **Witalny pomarańcz*.

nazwa owocu była jedynym członem nazwy barwy farby; dzieje się tak tylko w 4 przypadkach. We wszystkich pozostałych nazwa jest dwuczłonowa, przy czym nazwa owocu może stanowić człon określający, np. *Plaster limonki*, *Jesień gruszkowa*, *Magia mango*, częściej jednak określany. Współwystępujący z nim epitet na ogół jest przymiotnikiem używanym do określania właściwości owocu, odznaczającym się pozytywnym nacechowaniem emocjonalnym: *soczysty* 5, *dojrzały* 4, *tropikalny* 3, *słodki* 2, *orzeźwiający* 1, *świeży* 1, *aksamitny* 1, *apetyczny* 1, np.: *Dojrzała oliwka*, *Soczysta brzoskwinia*, *Tropikalna pomarańcza*, *Orzeźwiająca limonka*, *Słodki melon*, *Świeże awokado*, *Aksamitna morela*, *Apetyczna dynia*. Mniejszą wartość perswazyjną ma nazwa *Niedojrzała morela*, która wprawdzie informuje o natężeniu barwy, ale zawiera przymiotnik *niedojrzały*, który wywołuje negatywne konotacje. Podobnie pejoratywne skojarzenia może implikować nazwa *Cierpka cytryna*.

W nazwach kolorów farb zawierających nazwę owocu rzadko pojawiają się określenia metaforyczne (inaczej jest w przypadku określeń nazw barw). Jedyne znalezione przykłady dotyczą oliwki i są stosowane przez firmę Jedyńka: *Romantyczna oliwka*, *Marzycielska oliwka*, *Dostojna oliwka*, *Sielankowa oliwka*, oraz *Śnieżka Czarująca oliwka*. Leksemy oznaczające owoce jako składniki nazwy barwy farby są wykorzystywane przez wszystkie firmy. Strategia ta szczególnie dominuje w nominacji farb kolekcji *Owocowy sad* i *Słoneczne pola* firmy Śnieżka.

Motywacją nazw barw farby są też inne produkty spożywcze, zwłaszcza nazwy słodczy i deserów: *Kawowa pralinka*, *Czekoladowa pokusa*, *Kogel-mogel*, *Lody pistacjowe*, *Cytrynowy sorbet*, *Brzoskwiniowy jogurt*, *Krem waniliowy*, *Budyń czekoladowy*, *Deser waniliowy*, *Mus jagodowy*, *Bitka śmietana*, *Puszysty biszkopt*; napojów, głównie słodkich i zawierających owoce, zioła: *Koktajl bananowy*, *Shake malinowy*, *Syrop klonowy*, *Morelowy nektar*, *Ciepłe kakao*, *Miętowa herbata*; alkoholi: *Irish cream*, *Amaretto*, *Gorące sake*; kawy: *Cafe latte*, *Cappuccino*, *Włoskie espresso*, *Caffe espresso*, *Czekoladowa mokka*, *Kawa z przyjacielem*; rzadziej innych potraw: *Pikantne chili*, *Pikantna tortilla*, *Ogniste tabasco*, *Roztopione maselko*.

3. Przeniesienie nazwy roślin na nazwę barwy farby

Producenci farb odwołują się też do wyobrażeń klientów na temat barwy roślin, czyniąc ją motywacją dla nazwy kolorów oferowanych przez siebie produktów. Prym wiodą tu nazwy kwiatów, zwłaszcza te, których kolor stanowi podstawową cechę definicyjną: *niezapominajka* (3 użycia, np. *Powabna niezapominajka*), *słonecznik* (3 użycia, np. *Platek słonecznika*, *Promienny słonecznik*), *lawenda* (3 użycia, np. *Zapach lawendy*, *Pole lawendy*), *róża* (3 użycia, np. *Herbaciane róże*, *Bukiet róż*), *magnolia* (2 użycia, np. *Magnolia*), *żonkil* (2 użycia, np. *Lato żonkilowe*), *lilia* (*Francuska lilia*), *hiacynt* (*Lato hiacyntowe*).

Nazwy kwiatów przeniesione na nazwy barw farb – to strategia, jaką zastosowała firma Bondex w jednej ze swych kolekcji (*Super Wall*), w której każda z 25 nazw jest motywowana wyłącznie nazwą kwiatów. Obok nazw kwiatów wykorzystywanych przez inne firmy: *Słonecznik*, *Magnolia* i *Herbaciana róża*, pojawiają się niestosowane przez innych producentów: *Szafirek*, *Forsycja*, *Strellicja*, *Aksamitka*, *Storczyk*, *Oleander*, *Papirus*, *Arum*, *Hortensja*, *Anturium*, *Begonia*, *Nasturcja*, *Dalia*, *Złocien*, *Gerbera*, *Kliwia*, *Petunia*, *Orchidea*, *Prymula*, *Eukomis*, *Tatarak* i *Kaktus*.

Kwiaty i inne rośliny jako motywację nazw barw farb wykorzystuje również firma Nobiles. Strategia jednak jest tu odmienna w porównaniu z omawianym wcześniej producentem. Farby firmy Nobiles mają nazwy dwuwyrzowe, przy czym pierwszy człon stanowi jedna z 3 nazw pór roku, a drugi człon w większości z 36 przypadków jest przymiotnikiem utworzonym od nazwy rośliny²⁷ – w tym analizowanych wcześniej nazw owoców, a także warzyw i grzybów (nazwy z członem *jesień*: *Jesień dyniowa*, *Jesień paprykowa*, *Jesień borowikowa*), kwiatów (nazwy z członem *lato*: *Lato hiacyntowe*, *Lato słonecznikowe*), drzew, krzewów i innych roślin (nazwy z członem *wiosna*: *Wiosna brzoza*, *Wiosna leszczynowa*, *Wiosna koniczynowa*, *Wiosna tatarakowa*).

Warto jeszcze wspomnieć, że inwencja twórców omawianych nazw wykracza poza wymieniony repertuar nazw roślin, ponieważ w badanym materiale pojawiają się również nawiązania do zbóż (*Słoneczny jęczmień*, *Łany pszenicy*), przypraw (*Złocisty szafran*, *Pachnący cynamon*, *Aromatyczne curry*, *Imbirowe pola*), ziół (*Aromatyczna bazylia*, *Powiew mięty*), drzew (*Kanadyjska jodła*) i innych roślin (*Trawa morska*, *Bukiet traw*, *Złote kłosy*, *Jesienne wrzosowisko*), czasem nawet egzotycznych (*Eukaliptus*, *Zieleń aloesu*).

4. Przeniesienie nazwy minerałów na nazwę barwy farby

Firma Magnat oferuje 45 kolorów farb – nazwa każdej z nich składa się z dwóch wyrazów, przy czym jeden z nich to nazwa minerału. W 5 przypadkach oba człony składają się na nazwę surowca lub jego odmiany: *Tygrysie oko*, *Piassek pustyni*, *Noc Kairu*, *Kamień księżycowy*, *Górski kryształ*. Dwie ostatnie jednostki leksykalne często są używane w języku ogólnym w funkcji metafory, zatem odznaczają się dużą siłą perswazyjną. W omawianej grupie nazwa pierwiastków i związków chemicznych zazwyczaj jest członem określającym: *Miodowy amber*, *Różany rodonit*, ale często też bywa członem określającym: *Bursztynowa komnata*, *Moc jadeitu*. Czasem nazwy minerałów określane są za pomocą nazwy koloru. Ponieważ o nazwie barw pojawiających się w badanym materiale była mowa wcześniej, tu ograniczę się jedynie do podania egzemplifikacji:

²⁷ Chodzi tu o wiosnę, lato i jesień, natomiast drugi człon nazw z rzeczownikiem nazywającym czwartą porę roku – zimę nawiązuje zwykle do zjawisk atmosferycznych: *Zima śnieżna*, *Zima burzowa*.

Pomarańczowy szafir, Zielony diament, Różowy kwarc, Grafitowy marmur, Złocisty topaz, Srebrzysty granit. Określenia ponadto zostały urobione od nazw roślin, które też mogą być podstawą nazwy koloru: *Różany rodonit, Fioletkowy ametyst, Oliwkowy bronzyt, Lniany nefryt.* Część nazw odznacza się wysoką wartością marketingową za sprawą określeń o charakterze wartościującym: *Wyszukany aragonit, Stylowy karneol, Kuszący rubin, Magiczny rodonit, Wysmakowany oliwin, Moc jadeitu.* Czasami określenie lub wyraz określany mają charakter wartościujący, np. *Wytworzony nefryt, Subtelny cytryn,* a niejednokrotnie nawiązujący również do cech właściwych ludziom: *Dostojna perła, Spokojny agat, Refleksyjny jaspis, Zwycięski aleksandryt.* Podobnie jak w przypadku nazw kolorów czy nazw roślin wchodzących w skład badanych jednostek leksykalnych również nazwa minerału lub wyraz określany przez nią może nawiązywać do doznań wzrokowych: *Czysty oliwin, Świetlisty malachit, Pastelowy opal, Ognisty karnelian, Promienny karnelian, Blask kalcytu,* lub wrażeń właściwych innym zmysłom: *Aksamitny agat.*

Nazwy surowców sporadycznie pojawiają się też w produktach oferowanych przez inne firmy: *Naturalny kamień, Klasyczny alabaster, Ognisty rubin, Bursztynowy blask, Chiński nefryt (Dulux), Orzeźwiający turkus (Jedynka), Bursztynowy szlak (Śnieżka).* Najpopularniejszym minerałem stanowiącym podstawę nazwy barwy farby jest bursztyn (3 użycia), przy czym każde z użyc zawiera przymiotnikową nazwę koloru utworzoną od nazwy tego kamienia: *Bursztynowy blask, Bursztynowy szlak i Bursztynowa komnata.*

5. Przeniesienie nazwy substancji, materiału, tkaniny na nazwę barwy farby

Ciekawym zabiegiem jest również przenoszenie nazwy substancji, materiału lub tkaniny na nazwę koloru. Czasami taki zabieg jest w pełni uzasadniony, bo kolor substancji całkowicie odpowiada barwie farby albo choć w części jest do niej zbliżony: *Szczotkowana stal, Wypalona cegła, Szkło piaskowane, Lniany zaulek.* Często jednak wykorzystuje się nazwę materiału, urabiając od niej przymiotnik. Powstały w ten sposób epitet zestawiany z nazwą koloru ma charakter metaforyczny: *Muślinowa zieleń, Atlasowy brąz, Batystowy fiolet, Koronkowy róż, Satynowy wrzos, Jedwabny popiel, Żakardowy amarant.*

6. Leksyka meteorologiczna jako podstawa nominacji barw farb

Inspiracji w nazywaniu barw farb ich producenci szukają też w leksyce z kręgu meteorologii i pogody. Szczególnie popularne są tu nazwy pór roku, które pojawiają się w nazwach serii farb, np. Nobiles 36 barw pogrupował w serie, których nazwy odpowiadają poszczególnym porom roku. Jednocześnie jeden z członów każdej nazwy zawiera nazwę pory roku, np. *Zima góraska, Wiosna konieczynowa, Lato słomkowe, Jesień dyniowa.* Innym producentom farb najmniej atrakcyjną porą roku wydaje się zima – w ogóle bowiem ten leksem nie pojawia

się w pozostałej części materiału. Najbardziej inspirujące jest natomiast lato: *Indiańskie lato*, *Lato Toskanii*, *Letnie promienie*, *Letni poranek*, *Zapach lata*, a także *Babie lato* (nazwa stosowana przez dwóch producentów: Dulux i Dekoral) oraz *Miodowe lato* używane przez Śnieżkę (podobna nazwa – *Lato miodowe* z odwróconym szykiem składników pojawia się we wspomnianych wcześniej produktach marki Nobiles). Poza latem popularne są też nawiązania do jesieni: *Jesienna jarzębina*, *Jesienna mgła* i *Jesiennie wrzosowisko* oraz wiosny: *Powiew wiosny*, *Wiosenna zieleń*, *Wiosenna łąka*.

Nie tylko pory roku, ale też pory dnia inspirują twórców omawianych jednostek leksykalnych: początek dnia jest kojarzony z barwami jasnymi: *Rzymski poranek*, *Mglisty poranek*, *Świetlisty poranek*, *Poranna poświata*, *Perłowy świt*, *Błękitny świt*, natomiast ciemniejsze barwy przywołują koniec dnia: *Namiętny wieczór*, *Wieczorna atmosfera* oraz nazwy z leksemem *noc*, zawsze określanym przez nazwę miasta: *Rzymskie noce*, *Noc w Acapulco*, *Noc Kairu*. Warto tu na marginesie zauważyć, że w przytoczonej egzemplifikacji dwukrotnie pojawiają się odwołania do Rzymu: jego poranku (Dulux) oraz nocy (Dekoral).

Producenci farb nawiązują ponadto do doświadczeń związanych z różnymi zjawiskami meteorologicznymi. Szczególnie często do nazwania wszelkich żółcieni wykorzystuje się leksem *słońce* i utworzone od niego derywaty. Inaczej mówiąc, badane nazwy potwierdzają postrzeganie słońca jako prototypu barwy żółtej, co właściwe jest polszczyźnie ogólnej i stylowi artystycznemu. Oto egzemplifikacja pochodząca z zebranego przeze mnie materiału: *Żółty słoneczny*, *Słoneczny jęczmień*, *Słoneczne pola*, *Słoneczny blask* (dwukrotnie w badanym materiale), *Hawajskie słońce*, *Tropikalne słońce*, *Wspaniałe słońce*, *Poranne słońce*, *Zachodzące słońce*, *Imperium słońca*, *Promień słońca*. Zdecydowanie rzadziej odnajdujemy odwołania do księżyca: *Księżycowy pył*, *Kamień księżycowy*. Spośród innych nazw pozostających w kręgu zjawisk meteorologicznych oraz przyrodniczych można wymienić następujące: *Błękitna chmurka*, *Bezczmurne niebo*, *Pustynny wiatr*, *Londyńska mgła*, *Dotyk mgły*, *Burza piaskowa*, *Pustynna burza*. Tego typu nazwy składają się niemal na całą serię *Zima* w Nobiles: *Zima śnieżna*, *Zima gradowa*, *Zima chmurna*, *Zima burzowa*, *Zima mglista*.

7. Nazwy geograficzne i nazwy nawiązujące do obcych kultur jako podstawa nominacji kolorów farb

Wskazaną w nagłówku strategię wykorzystują różni producenci, dwóch z nich – Dekoral i Bondex – stosują podobne mechanizmy, a mianowicie skojarzenia z elementami obcych kultur i państw stanowią podstawę wszystkich nazw składających się na jedną kolekcję. Nazwy kolorów farb w serii *Barwny urok wielkich miast* firmy Dekoral (razem 52 nazwy) są inspirowane nazwami dużych miast. Wśród nich znajdują się takie onimy, które powstały w wyniku przeniesienia: innej nazwy własnej, zwłaszcza nazwy budynku, ulicy, zabytku, dzielnicy, teatru, atrakcji turystycznej itp. (np. *Wall Street*, *Central Park*, *Wieża Eiffla*,

La Scala, Castello, Zieleń Lombardii, Santa Fe, Fale Atlantyku, Fontanna di Trevi, Koloseum, Schody Hiszpańskie, Plac Kataloński, Big Ben, Morze Egejskie) lub nazwy pospolitej będącej symbolem architektonicznym, kulturowym, kulinarnym miasta, regionu czy kraju (np. *Szklany wieżowiec, Gorące sake, Tajemnicza gejsza, Sztuka origami, Ogród cesarski, Białe miasto, Tramwaj nr 28, Rubinowe porto, Ogniste flamenco, Pikantna tortilla, Złota tequila, Wąska uliczka, Londyńska mgła, Angielski pudding, Grecka biel, Widok z tawerny*). Z podobnej strategii korzysta też Bondex w 24 produktach składających się na kolekcję *Kolory Super Latex*. W ten sposób powstały takie nazwy, jak: *Szampania, Kaszmir, Dalmacja, Toskania, Bahamy, Kalahari, Arizona, Etna, Sahara, Atakama, Sycylia, Costa Del Sol, Karaiby, Tasmania, Sumatra, Amazonia, Laponia, Kilimandżaro, Gobi, Madagaskar, Patagonia, Kalabria, Cejlon, Nebraska*.

Natomiast Dulux bazuje głównie na mniej lub bardziej utartych połączeniach wyrazowych inspirowanych skojarzeniami z krajami egzotycznymi lub miejscami letniego wypoczynku: *Rzymski poranek, Włoska terrakota, Pamiątka z Neapolu, Lato Toskanii, Złoto Egiptu, Egipska bawełna, Hawajskie słońce, Piasek z wyspy Bali, Tkaniny Kaszmiru, Alpejska łąka, Atlantycka przygoda, Norweski klif, Moulin Rouge, Tajemnicza gejsza, Orszak faraona*.

Pozostałe firmy tylko sporadycznie przywołują obce kraje i kultury: *Noc Kariru* (Magnat), *Modry Dunaj* (Śnieżka).

Porównanie wszystkich nazw inspirowanych obcą kulturą doprowadza do wniosku, że są to oryginalne jednostki leksykalne, choć w zgromadzonym materiale pojawiają się też podobne nazwy, np. *Rzymskie noce* (Dekoral) i *Rzymski poranek* (Dulux), *Tajemnicza gejsza* (Dekoral) i *Tajemnicza gejsza* (Dulux), *Lato Toskanii* (Dekoral) i *Toskania* (Bondex).

II. Strategie nazewnicze

Twórcy nazw kolorów farb w procesach nominacyjnych często korzystają z takich mechanizmów, jak metaforyzacja. Ponadto wykorzystują stałe połączenia wyrazowe, a także stosują inne strategie służące przyciągnięciu uwagi klientów.

1. Metaforyzacja

Stosowanie metafor w badanym materiale wiąże się z dwoma mechanizmami. Po pierwsze, pojawiają się epitety o charakterze przenośnym określające rzeczowniki będące nazwą koloru, rośliny, minerału. O tej strategii pisałam już przy okazji określeń nazw kolorów, warto tu jeszcze dodać, że tego typu wyrazy określają również inne rzeczowniki, np. nazwy kamieni szlachetnych: *Refleksyjny jaspis, Zwycięski aleksandryt, Tajemniczy almandyn, Kuszący rubin*. Szczególnym rodzajem metafory są synestezje. W zgromadzonym materiale najczęściej przywoływany jest zmysł zapachu, zwłaszcza przez firmę Dekoral: *Zapach*

mięty, Zapach lawendy, Zapach lata, Zapach orientu, Pachnąca orchidea, Zapach mchu. Ponadto zdarzają się odwołania do słuchu: *Wyciszony beż, Szelest traw,* a także smaku: *Gorzki żółty, Słodka gruszka, Słodki melon, Orzeźwiający turkus.*

Po drugie, w funkcji nazwy koloru farby używane są rzeczowniki abstrakcyjne wskazujące na cechę charakteru, postawę: w pewien sposób określają one stan, jaki wywołuje percepcja koloru, a ponieważ stan ten jest wartościowany pozytywnie, jako taki, do którego dąży człowiek, to można stwierdzić, że tego typu nazewnictwo odznacza się dużą wartością perswazyjną. Oto przykłady zastosowane przez firmę Dekoral – jak dotąd jedyną, która stosuje wspomnianą strategię: *Odwaga, Optymizm, Energia, Piękno, Harmonia, Natchnienie.* Niepodważalne walory wartościujące zawierają inne nazwy wywołujące głównie pozytywne skojarzenia: *Miejski szyk, Namiętny wieczór, Wieczorna atmosfera, Bezmiar przestrzeni.*

Mówiąc o metaforach, trzeba jeszcze wspomnieć o przestrzeniach, do których odwołują się nazwy – są to pola, łąki, ogrody, sady, wzgórze i doliny. Tego typu określenia z jednej strony kojarzą się z przyrodą, naturą, z drugiej strony przywołują ogromne przestrzenie, a te oczywiście są bardzo pożądane we wnętrzach: *Pomarańczowa dolina, Wrzosowe wzgórze, Herbaciany ogród, Pomarańczowy sad, Alpejska łąka, Słoneczne pola.*

Dość częstą strategią jest także posługiwanie się nazwami kojarzącymi się z wypoczynkiem, zwłaszcza letnim, podróżami i krajami egzotycznymi. Dominują tu nazwy z leksemem *piasek*: *Piasek pustyni, Piasek z wyspy Bali, Lato piaskowe, Piaszczysta plaża.* Poza tym skojarzenia z czasem wolnym wywołują: *Kamienista plaża, Rafa koralowa, Lazurowy pastelowy, Tropikalna laguna, Morska bryza.*

2. Wykorzystanie stałych połączeń wyrazowych

Nazwę barwy farby stanowi niejednokrotnie stałe połączenie wyrazowe: *Zielone jabłuszko, Niebieskie migdały, Lazurowe wybrzeże, Burza piaskowa, Posrebrzane żyto, Karmazynowy przypyły, Zielono mi.* Jednostkami frazeologicznymi posługuje się firma Dekoral w kolekcji *Modern: Wysokie obcasy, Wirtualny świat, Światła neonów, Czysta forma.* Wspomniana marka zaproponowała też kolekcję *Włoskie impresje*, w której wszystkie kolory farb (15) mają nazwy powstałe w wyniku przeniesienia włoskich jednostek leksykalnych, zwłaszcza frazeologicznych (producent nazwy tylko tej serii i serii *Diamentowa Kolekcja* obejmującej 3 nazwy pisze je wielką literą): *Grande Sole, Tutto Bene, Piccolo Amore, Vino Bianco, Mamma Mia, Frutta Fresca, Ciao Bambina, Amore Mio, Dolce Vita, O Sole Mio, Bella Donna.* Poza frazeologizmami pojawiają się tu pojedyncze wyrazy obce: *Arrivederci, Bellissima, Felicita.*

3. Inne zabiegi przyciągające uwagę

Producenci farb zdają sobie sprawę z tego, że ich wytwory muszą trafić w różne gusta, stąd różnorodność zabiegów służących zaintrygowaniu, zainteresowaniu odbiorcy. Nazwy z rośliną przekonają tych, którzy cenią sobie związek z naturą, ekologią, nazwy geograficzne i kojarzące się z relaksem, wypoczynkiem wakacjami – spragnionych wyciszenia i urlopu, nazwy nawiązujące do obcych kultur – osoby odważne, ceniące eksperymenty i ekstrawagancję.

Motywacją nazwy koloru farby zwykle są te elementy rzeczywistości, które znane są powszechnie, a kolor stanowi jedną z najważniejszych ich cech definicyjnych, inaczej mówiąc, cecha związana z kolorem jest szczególnie uwidaczniona w definicji, np. żonkil ‘roślina ozdobna o żółtych, wonnych kwiatach’²⁸. Właśnie dlatego najczęściej podstawą nazwy barwy farby są owoce, kwiaty, minerały.

Mechanizmem nominacyjnym kieruje tu prototypowe myślenie o barwach. Z drugiej jednak strony, definiowane przedmioty rzadko mają tylko jedną sobie właściwą barwę, co szczególnie dotyczy owoców, np. morela ‘owoc [...], kulisty z bruzdą na omszonej różowej skórce, żółtym lub pomarańczowym miąższem i dużą pestką w środku’²⁹, jeżyna ‘czarny lub ciemnoczerwony owoc krzewu o pędach okrytych kolcami’³⁰. Inaczej mówiąc, nazwa farby *Pastelowy żonkil* zawiera precyzyjną informację na temat barwy farby, natomiast nazwa *Komnata bursztynowa* niesie tylko informację przybliżoną. Odbiorca wyklucza np. barwę niebieską czy zieloną, ale nazwa ta może sugerować każdy odcień żółtego lub brązowego. Tak też dzieje się w rzeczywistości: cztery firmy oferują produkty zawierające w swej nazwie wyraz *bursztynowy*, przy czym barwy te zdecydowanie różnią się od siebie: *bursztynowy* z Dekoralu to ciemny pomarańczowy z odcieniem różu, *Bursztynowy blask* z Duluxu to kolor jasnobezowy, zdecydowanie jaśniejszy od farby produkowanej przez Dekoral, *Bursztynową komnatę* z Magnatu można określić jako ciemnożółty, zaś *Bursztynowy szlak ze Śnieżki*, najbardziej podobny jest do barwy produkowanej przez Dekoral – jako ciemnoczerwony z odcieniem brązu.

Jeszcze bardziej zadziwiające są sytuacje, kiedy dwaj producenci posługują się takimi samymi nazwami, choć barwy oferowanych przez nich produktów różnią się, co potwierdza porównanie w Duluxie i Dekoralu farb o nazwie *Morska bryza*. A oto inny przykład: obie wspomniane firmy mają kolor *Cafe latte* oraz *Mus morelowy* – można wprawdzie dostrzec między nimi pewne podobieństwo, ale mimo wszystko są to różne odcienie. W zgromadzonym materiale powtarza się też nazwa *Wrzosowa dolina* (w Duluxie i Śnieżce), która podobnie jak w przykładzie przedstawionym wyżej nazywa odmienne odcienie różniące się przede wszystkim nasyceniem i intensywnością barwy. Takich przykładów po-

²⁸ *Uniwersalny słownik...*, t. 4, s. 1128.

²⁹ Tamże, t. 2, s. 717.

³⁰ Tamże, t. 1, s. 1299.

sługiwania się identyczną lub podobną nazwą różnych odcieni farby przez dwóch producentów jest więcej: *Złoty kłos* (Decoral) i *Złote kłosy* (Śnieżka) oraz *Lato miodowe* (Nobiles) i *Miodowe lato* (Śnieżka). Trzeba tu jednak dodać, że czasami obaj wytwórcy, posługując się taką samą lub podobną nazwą, określają odcienie jednakowe lub bardzo zbliżone, np. *Pastelowa brzoskwinia* w Dekoralu i *Brzoskwińowy pastelowy* w Duluxie oraz *Beżowy jasny* (Decoral) i *Jasny beżowy* (Dulux).

III. Prototypowe myślenie o kolorach na przykładzie barwy zielonej

Mechanizm nazywania barw przez odniesienia do innych przedmiotów może być przyczynkiem do badań nad prototypowym myśleniem o kolorach³¹. Odwracając tok myślenia, można zadać pytanie: jakie nazwy są stosowane w grupie obejmującej podobną kolorystykę (np. żółcieni, czerwieni, pomarańczy itp.)? Aby przyjrzeć się tego typu mechanizmom, zanalizuję strategie nominacyjne wykorzystywane w nazewnictwie farb koloru zielonego.

Zieleń jest uznawana za melanż dwóch różnych barw: niebieskiej i żółtej – należy zatem do grupy barw podstawowych sekundarnych. Nazwy kolorów zieleni w zgromadzonym materiale nie potwierdzają tego melanżu, to znaczy w nazwie nie ma informacji o błękitach i żółciach. Podobnie znaczenie barwy zielonej w języku polskim nie odwołuje się do wspomnianych kolorów (por. ‘mający barwę świeżej trawy lub szmaragdu’³²; ‘coś, co jest zielone, ma kolor trawy lub świeżych liści’³³), z wyjątkiem słownika pod redakcją Szymczaka: ‘będący koloru czwartego pasma widma (między żółtym a błękitnym), mający barwę świeżej trawy lub szmaragdu’³⁴.

Pole semantyczne koloru zielonego w badanym materiale obejmuje 8 nazw barw³⁵: *zieleń/zielony*, *oliwkowy*, *miętowy*, *groszkowy*, *pistacjowy*, *morski*, *turku-*

³¹ Por. K. Waszakowa, *Podstawowe nazwy barw i ich prototypowe odniesienia. Metodologia opisu porównawczego*, [w:] *Studia z semantyki porównawczej*, red. R. Grzegorzczakowa, K. Waszakowa, cz. 1, Warszawa 2000, s. 17–28; K. Waszakowa, *Struktura znaczeniowa podstawowych nazw barw. Założenia opisu porównawczego*, [w:] *Studia z semantyki porównawczej*, cz. 1, s. 59–72; A. Wierzbicka, *Semantic Primitives and Semantic Fields*, [w:] *Frames, Fields and Contrast. New Essays in Semantic and Lexical Organization*, eds. A. Lehrer, E.F. Kittay, Hillsdale 1992, s. 209–227.

³² *Uniwersalny słownik...*, t. 4, s. 994.

³³ *Inny słownik języka polskiego*, red. M. Bańko, t. 2, Warszawa 2000, s. 1343.

³⁴ *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. 3, Warszawa 1981, s. 1017.

³⁵ W polszczyźnie ogólnej funkcjonuje kilkanaście nazw barw należących do pola leksykalnego nazwy zielonej. Wikipedia (por. http://pl.wikipedia.org/wiki/Lista_kolor%C3%B3w [stan z 12. 09.2011]) i Bjelajewa (I. Bjelajewa, *Niepodstawowe nazwy barwy zielonej w języku polskim, czeskim, rosyjskim i ukraińskim*, [w:] *Studia z semantyki porównawczej*, s. 93–103) podają po

sowy, seledynowy. Udział zielonego w definicjach wymienionych leksemów został potwierdzony w *Uniwersalnym słowniku języka polskiego* (z wyjątkiem wyrazu *miętowy*, którego w tym znaczeniu wspomniany słownik nie odnotowuje). Zważywszy na fakt, że wyróżnia się 11 barw podstawowych, a w badanym materiale ogólna liczba nazw kolorów wynosi 67 nazw, to można powiedzieć, że liczba leksemów należących do pola semantycznego zielony jest nieco wyższa od średniej³⁶. Łączna natomiast liczba użyczeń leksemów będących nazwami zieleni wynosi: 43, w tym większość to wyrazy *zielen/zielony* (26). Warto jednak zaznaczyć, że trzy z wymienionych nazw należą do pola semantycznego więcej niż jednej barwy: turkusowy i morski – poza zielenią do pola koloru niebieskiego³⁷, a oliwkowy ponadto do pola barwy żółtej, szarej i brązowej, co potwierdzają definicje słownikowe (por. morski ‘mający kolor zielononiebieski, taki jak kolor morza’³⁸; oliwkowy ‘mający kolor żółtawozielony, szarozielony lub żółtobrązowy, taki jak kolor niedojrzałego owocu oliwki’³⁹).

Podstawowym składnikiem eksplikacji zieleni jest wyraz *roślina*, który wiąże się z kolorem zielonym przez rzeczowniki *ziele* i *ziolo*. Związek barwy zielonej z prototypową referencją świata roślin jest oczywisty zarówno w języku ogólnym, jak i w badanym przeze mnie materiale⁴⁰.

---

17 nazw, z tym że tylko 10 jest wymienianych przez oba źródła: butelkowy, khaki, malachitowy, oliwkowy, pistacjowy, seledynowy, szmaragdowy, trawiasty, zgniły, turkusowy. Bjelajeva nie odnotowuje m.in. nazwy morski funkcjonującej w polszczyźnie w znaczeniu nazwy barwy (por. *Uniwersalny słownik...*, t. 2, s. 720), groszkowy (występuje w *Uniwersalnym słowniku...* i u Tokarskiego (R. Tokarski, *Semantyka barw*)) oraz miętowy – nienotowanej ani przez *Uniwersalny słownik...*, ani przez Tokarskiego. Wśród odcieni barwy zielonej w Wikipedii, u Bjelajevy i w *Uniwersalnym słowniku...* znajdują się ponadto nazwy pistacjowy, khaki, których z kolei brak u Tokarskiego. Zestawienie to doprowadza do wniosku o nieustabilizowanym charakterze wielu nazw barw niepodstawowych. Niejednorodność stanowisk może też dotyczyć dwóch prac tego samego badacza, np. Bjelajeva w artykule z 2000 roku (*Niepodstawowe nazwy barwy zielonej...*) nie uwzględnia koloru groszkowego, który odnotowuje już w 2005 roku (*Niepodstawowe nazwy barw w języku polskim...*), natomiast w książce z 2005 wycofuje się z pojmowania koloru turkusowego jako odcienia zielonego (umieszcza go w polu semantycznym barwy niebieskiej), co czyniła w artykule opublikowanym w roku 2000. Warto dodać, że pole leksykalne barwy zielonej obejmuje mniej leksemów niż pole barwy czerwonej i niebieskiej, ale więcej niż pozostałe barwy podstawowe (E. Hellman-Teodorowicz, *Nazwy odcieni barw w języku szwedzkim i ich porównanie z polskim*, [w:] *Semantyczna struktura słownictwa i wypowiedzi*, red. R. Grzegorzczkova, Z. Zaron, Warszawa 1997).

³⁶ Wspomniana średnia to 6 wyrazów (średnia matematyczna wynosi 6,09).

³⁷ Definicja słownikowa przymiotnika *turkusowy* doprowadza do wniosku, że nazwa ta bliższa jest polu barwy niebieskiej (por. ‘mający kolor niebieskawy lub niebieskawozielony, taki jak kolor turkusu – minerału’ – *Uniwersalny słownik...*, t. 4, s. 160).

³⁸ *Uniwersalny słownik...*, t. 2, s. 720.

³⁹ Tamże, s. 1251.

⁴⁰ Por. R. Tokarski, *Semantyka barw...*, s.149; K. Waszakowa, *Struktura znaczeniowa...*

Korzystając ze sformułowań eksplikacyjnych zaproponowanych w odniesieniu do nazw kolorów przez Wierzbicką⁴¹, można powiedzieć, że kiedy myślę zielony, to myślę o⁴² roślinach (trawie, mięcie), głównie zaś o owocach, które mają kolor zielony, kiedy są dojrzałe (o limonce, oliwce, awokado, pistacji, groszku). Niektóre spośród wymienionych roślin na tyle silnie są związane z kolorem zielonym, że stały się podstawą utworzenia nazw barw pochodnych, które również znajdują potwierdzenie w badanym materiale (miętowy, pistacjowy, oliwkowy, groszkowy⁴³). Okazjonalnie roślinną podstawą do utworzenia nazwy koloru są: opuncja, aloes, kiwi, kaktus, eukaliptus, jodła, bambus, bazylia, zielone jabłuszko, papierówka, rajskie jabłuszko, ogórek, szczypiorek, koniczyna, leszczyna, brzoza, paproć, tatarak. Zieleń wywołuje też skojarzenia ze skupiskami roślinnymi, terenami pokrytymi roślinnością (lasem, łąką, gajem, ogrodem i wzgórzami), niektórymi minerałami (przede wszystkim nefrytem i oliwinem, rzadziej: malachitem, chryzopasem, diamentem, bronzylem i aleksandrytem), a także takimi krainami geograficznymi, jak: Amazonia, rzadziej Lombardia, Tasmania i Sumatra. Ponadto zieleń jest łączona z wiosną, chociaż jeszcze bardziej zielono jest latem. Jednak wydaje się, że zieleń wiosenna niesie więcej radości i nadziei⁴⁴.

Powyższe spostrzeżenia pozwalają na opracowanie modelu sieciowego⁴⁵ dla koloru zielonego w badanych nazwach farb i porównanie go z modelem sieciowym dla tego samego koloru funkcjonującym w języku ogólnym, opracowanym przez Waszakową⁴⁶.

W obu modelach centrum stanowi referencja prototypowa 'rośliny i ich części'. W bezpośrednim związku z nią pozostają inne profile, których relacja z prototypem sprowadza się do metafory, a konkretnie metonimii. Typowym dla niej mechanizmem może być zawężenie znaczeń do nazw: 1) owoców (awokado), 2) roślin świeżych (koniczyna), 3) całego drzewa (brzoza), lub rozszerzenie znaczenia na nazwę terenów pokrytych roślinnością (wzgórza). W polszczyźnie ogólnej bliska centrum jest również referencja 'zielona pora roku, czyli wiosna' – obecna wprawdzie w nazwach farb, ale wypełniająca peryferia pola sieciowego. Są też i takie referencje, które wprawdzie są właściwe polszczyźnie ogólnej, ale nie znajdują potwierdzenia w nazwach farb, m.in. odnoszące się do roślin lub

⁴¹ A. Wierzbicka, *The meaning of colour terms...*

⁴² Anglojęzyczne nazwy farb również przywołują nazwy roślin – dwie spośród nich powtarzają się w materiale polskojęzycznym: pistachio, olive green, trzy pozostałe – salvia, leaf i asparagus nie znajdują potwierdzenia w zgromadzonej przeze mnie bazie.

⁴³ Wyraz *groszek* często występuje w połączeniu z przydawką *zielony*, tworząc nazwę gatunku: *groszek zielony*. Między innymi tym należy tłumaczyć popularność występowania tego wyrazu w funkcji nazwy koloru.

⁴⁴ Por. R. Tokarski, *Semantyka barw...* s. 149.

⁴⁵ Por. G. Lakoff, *Women, Fire and Dangerous Things*, Chicago 1987; R. Langacker, *Foundations of Cognitive Grammar*, Vol. 1: *Theoretical Prerequisites*, Stanford 1987.

⁴⁶ K. Waszakowa, *Struktura znaczeniowa...*

ludzi niedojrzałych. W analizowanych przeze mnie nazwach można natomiast wskazać odniesienia, których nie notuje Waszakowa; chodzi tu o krainy geograficzne, np. Amazonia i Sumatra (Waszakowa wprawdzie pisze o zielonej wyspie, ale odnosi ją tylko do Irlandii). Poza przedstawioną kategorią radialną, jaką jest skojarzenie z rośliną, dość częste jest też definiowanie zieleni przez odwołania do nazw minerałów (np. malachit). Dziwić może jedynie brak odwołań do szmaragdu w badanych nazwach (szmaragd jest notowany przez Waszakową⁴⁷) przy jednoczesnej referencji diamentu czy bronzytu nie stanowiących w polszczyźnie ogólnej prototypu barwy zielonej.

Najczęstsze określenia rzeczownika *zieleń* i przymiotnika *zielony* w opracowywanym tu zbiorze nazw to: *soczysty*, *świeży*, *dojrzały* (nie używa się epitetu *zgniły*, bo ten konotuje negatywne wartości), *pastelowy*, *ciemny*, *aksamitny*, *światlisty* (mimo że zielony należy do tzw. barw chłodnych, zimnych, ale właśnie światlistość ma tę zimną barwę ocieplić), *orzeźwiający*. Stosowane są też określenia o charakterze metafor: *szykowny*, *harmonijny*, *romantyczny*, *marzycielski*, *sielankowy* (tu odwołanie do pojmowania zieleni jako barwy dającej spokój, odpoczynek), *wytworny*, *dostojny*, *wysmakowany*, *zwycięski*, *władczy*, *czarujący*. Do nazwania zielonej barwy farby wykorzystuje się też stałe połączenia językowe zawierające wyraz *zieleń* lub *zielony*: *Zielono mi*, *Zielony zakątek*, *Zielone wzgórze*, *Zielone jabłuszko*, a także inne połączenia wyrazowe, np. *Ciuciubabka*, *Laguna Wenecka*, *Hyde Park*, *Frutta Fresca*, *Felicita*.

Pora w końcu na porównanie źródeł nominacji nazw barw farb z prototypami barwy zielonej ujawniającymi się w definicjach składnikowych. Otóż te drugie definiują zielony przez odwołania do koloru trawy, liści i szmaragdu. O ile trawa stanowi podstawę nominacyjną badanych tu jednostek leksykalnych (nie wykazuje jednak zbyt dużej frekwencji – wyższe miejsce na liście rankingowej zajmuje oliwka, limonka, mięta, groszek), to szmaragd ani razu nie jest wykorzystywany przez producentów farb, a liść jako podstawa nazewnicza pojawia się tylko w wersji anglojęzycznej (*leaf*), bo takimi nazwami kolorów na polskim rynku posługuje się firma Beckers.

Wnioski

1. W nominacji kolorów farb producenci posługują się nazwami barw funkcyjnymi w języku. Najczęściej używaną nazwą barwy dla określenia koloru farby jest leksem *zielony*. Producenci farb, stosując tę nazwę, liczą na to, że wywoła ona pozytywne skojarzenia: z naturą, przyrodą, światem roślin, a także spokojem i harmonią, radością, świeżością i nadzieją.

---

⁴⁷ Tamże.

2. Rzadko jednak nazwa koloru jest jedyną podstawą nazwy wytworu. Jej motywację mogą ponadto stanowić inne wyrazy pospolite (przede wszystkim nazwy roślin) lub nazwy własne (zwłaszcza geograficzne). Składnikami omawianych onimów są również wyrazy abstrakcyjne, także te o charakterze wartościującym, nawiązujące do świeżości, elegancji, oryginalności i piękna.
3. Omawiane tu słownictwo spełnia wszelkie funkcje nazw marketingowych; powstało bowiem po to, by produkt mógł odnieść sukces na rynku. Nazwa nie tylko informuje, ale staje się też reklamą: przyciąga uwagę, wywołuje pozytywne skojarzenia, a także pobudza fantazję⁴⁸. Taką samą funkcję spełniają nazwy kolekcji kolorów, zwłaszcza w przypadku tych produktów, których kolory nie otrzymują polskojęzycznych odpowiedników (np. Beckers oddziałuje formami trybu rozkazującego: *Zagraj kolorem, Zadbaj o wystrój, Korzystaj ze wzorów, Nie opieraj się zmianom, Postaw na design, Nabieraj kolorów, Pomaluj swój świat, Szukaj dobrych połączeń, Otul się odcieniami*) lub oznaczone są symbolami liczbowymi (np. Tikkurila korzysta z leksyki wywołującej pozytywne asocjacje: *Gama uczuć, Malowanie bajek, Głębia koloru, Paleta Tajemnic, W błogiej tonacji, Odważny kontrast, Barwione miłością, Kolory wspomnień, Miękkość koloru, Odcienie fantazji, Kolorystyka doznań, W porannym blasku, Barwy namiętności, Przejrzystość rzeczy*). Obie firmy zestawiają po cztery kolory w ramach jednej kolekcji, sugerując jednocześnie klientom, jak można łączyć barwy w pomieszczeniu.
4. Wśród części analizowanych marek można wyróżnić takie, które stosują tylko sobie właściwe mechanizmy nominacyjne. Oto kilka przykładów. Nazwy kolorów farb firmy Magnat są dwuczłonowe, przy czym jeden z członów to nazwa minerału⁴⁹. Każda spośród 36 nazw firmy Nobiles składa się z liczby, nazwy pory roku i określenia przymiotnikowego pozostającego w związku zgody z rzeczownikową nazwą pory roku. Firma Bondex przygotowała 2 kolekcje: nazwy w obrębie jednej z nich powstały w wyniku przeniesienia nazw kwiatów, podstawą zaś drugiej są nazwy geograficzne. Z drugiej strony, porównanie wszystkich nazw doprowadza do wniosku, że producenci stosują również podobne strategie. Dotyczy to zwłaszcza firm Dekoral, Dulux i Śnieżka.
5. Centrum modelu sieciowego dla koloru zielonego w nazwach farb stanowi referencja prototypowa 'rośliny i ich części'. Rzadziej wykorzystuje się inne referencje, np. 'minerały', 'krajiny geograficzne', 'pory roku'.

⁴⁸ Por. J. Altkorn, *Strategia marki*, Warszawa 2001; K. Śliwińska, *Marketingowe instrumenty...*; M. Zboralski, *Nazwy firm...*

⁴⁹ Warto tu dodać, że każdą ze wspomnianych nazw poprzedza symbol literowy (zawsze jest to litera S) oraz liczbowy.

Summary

About the name of paint's colours which are sold on the polish market

In article I present the names of industrial like the paint colours for interior decoration, which are produced by 10 company. I would like to draw your attention to the following issues: motivation are used in creating on names (transfer the names of colour, foodstuffs, plant, precious stones, meteorological vocabulary or geographically names on the names of paint colours) and nominations mechanism, which performs a persuasion function (metaphors and phraseology). At the end I present the features of prototype thinking about colours. I exemplify it of green.